

K İ T A P L A R D A N H A B E R

Archaeologische Übersichtskarte des Alten Orients, Mit einem Katalog der wichtigsten Fundplätze. Hermann Böhlau Weimar 1959. Verfasst von einem Kollektiv der Abteilung Frühgeschichte des Orients, Archäologisches Seminar, Martin - Luther - Universität Halle-Wittenberg.

Eser, Eski Doğunun arkeolojik haritasıdır, ve Halle-Wittenberg Üniversitesinde Doğu'nun İlk Tarihi bölümünden bir komisyon tarafından, HEINZ MODE'nin başkanlığında işlenmiştir. Bir cep içinde bulunan haritanın tespit edilmiş olduğu büyük forma'daki ciltte, ilk mülâhazalar, kısaltmalar, transkripsiyon üstüne mülâhazalar yer almaktadır. Bundan sonra, haritada gösterilen yerler: Mısır, Filistin, Suriye, Güney Arabistan, Irak, İran, Küçük Asya, Kıbrıs, Girit, Sovyet Rusya'dan Kırım, Kafkasya, Asya bölgeleri, Güney-Doğu Asya (Hind birliği vb.)'da bulunan buluntu yerleri üstünde bilgiler verilmektedir. Harita, zaman bakımından, tâbaşlardan, Hellenizm'in ilk yıllarına kadar olan zamanı kapsamaktadır. Mahiyeti, popüler olmakla birlikte bilim'de de kullanılacak niteliktedir.

GÜNDÜZ ATALIK, *Mimarî Tenkid'de Metod araştırması yolunda bir deneme*. (İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesine sunulan doktora tezi). Kutulmuş matbaası İstanbul 1961.

Tez, beş bölümden meydana gelmiştir. 1. Bölümde plâstik sanatlar arasında mimarlık'ta tenkidin bağımsızlığını belirtmek amacıyla plâstik sanatlarda tenkit probleminin bugünkü durumu incelenmekte; 2. Bölümde mimarlıkta tenkit'te "toplum bilimlerinin verileri"ne dayanan bir kriterium öne sürülmekte; 3. Bölümde bazı çağlarda kriterium'un geçer olup olmadığı incelenmekte; 4. Bölümde, önce söylenenlerin ışığı altında çağdaş mimarlığın temel problemleri ele alınmakta; 5 inci ve sonuncu Bölümde ise Sonuca varılmaktadır.

Eserin sonunda zengin bir bibliyografya ile, 7 planşta toplanmış 40 resim bulunmaktadır.

PAUL ASTRÖM, *The Middle Cypriote Bronze Age*, Lund 1957

Orta Kıbrıs Tunç çağını inceleyen bu önemli eserde ele alınan konular şunlardır: Mimarlık (Din yerleri: Aios Iakovos, Paleoskoutella; Lâik mimarlık: Kalopsida, Nitovikla; Tahkimat: Nitovikla; Mezarlar). Çanak-çömlek (beyaz boyalı, kırmızı perdahlı, siyah "slip"li, beyaz boyalı ve kırmızı perdahlı, monokrom, kırmızı "slip" ve beyaz boyalı vb. . . vb. . . malzeme). Türlü sanat ve zenaatlar (Demir, kurşun, bronz, gümüş-kurşun, gümüş, altın, terracotta, alçı, fayans, taş, elbise, kemik, boy-

nuz). Göreli(nisbî) kronoloji. Dış münasebetler. Mutlak kronoloji, Eserin başına metin-içi resimlerin listesi ile metin - dışı çanak-çömlek resimlerinin listesi konmuştur. Eserin sonunda, bibliyografya, mezar grupları indeksi ve genel indeks bulunmaktadır. Büyük itina ile papier couché üstüne basılmış ve resim bakımından çok zengin olan bu önemli eser, İsveç Kıbrıs araştırma ve kazı seferinin genel raporunun dördüncü bölümünü teşkil etmektedir.

GORDON CHILDE, *What happened in History*, Max Parrish London. 1942.

Büyük İngiliz bilgini Gordon Childe'in bu eseri, Prehistorya ve İlk çağlar üzerine sentetik bir görüş vermektedir. Kitabın bölümleri, eserin ne ölçüde önemli olduğuna tanıklık etmektedir. Bu bölümler şunlardır: Arkeoloji ile Tarih, Paleolitik çağın vahşiliği, Neolitik çağın barbarlığı, Bakırçağı'nın yüksek barbarlığı, Mezopotamya'da şehirci devrim, Mısır ile Hind'de erken Tunççağı uygarlığı, uygarlığın yayılması, Tunççağı uygarlığının en yüksek noktasına erişmesi, Erken Demir çağı, Demir çağında din ve bilim, eski uygarlığın en yüksek noktaya erişmesi, eski acunun gerilemesi ve sukutu. Kitap, notlar ve indeks ile sona ermektedir. Ayrıca da 4 harita vardır.

IBN al - AZRAQ al - FÂRIQÎ, *Tarikh al - Fârnk*, B.A.L. AWAD Editeur.- Revised by: M.SH. GHORBAL.- Cairo General Organisation for Government Printing Office 1959.- (Studies on Al-Fâriqî's Work, together Edition of the Section on the Marwânid Dynasty. Edited for the first time from the Manuscripts of Cambridge Oxford and London).

Bu metin, yazarın Tarih-i Meyyafarikîn (Silvan) ve Amîd (Diyarbakır) adlı eserinde bulunan Mervan'lı sülâlesinin tarihine ait bölümden başka bir şey değildir. Metin bir eleştirimli yayın (édition critique)dir. Gayet zengin notlar ve ilâveler katıldığı gibi, Arapça ve İngilizce olarak yazar ve eseri üstüne geniş bilgi verilmektedir. Verilen bibliyografya da zengindir. Metni asıl yayınlayan Prof. Awad, ilmi redaksiyonu üzerine alan ise, Prof. Şefik Ghorbal'dır.

ALBERT GABRIEL, *Une Capitale turque, Brousse, Bursa*. I. Texte, II. Planches. Ouvrage publié sous les auspices du Ministère Turc de l'Instruction Publique par l'Institut Français d'Archéologie de Stamboul; avec le concours du Centre National de la Recherche scientifique. Paris E. de Brocard - 1958.

Başlığında da söylendiği gibi, Türk Millî Eğitim bakanlığının himayesinde ve Fransız Millî Araştırma merkezinin yardımıyla İstanbul Fransız Arkeoloji Enstitüsü tarafından yayımlanan bu eserin 1. cildinde büyük bilgin ALBERT GABRIEL, bibliyografya verdikten sonra, Bursa ile ilgili seyyahlardan, arkeolojik yayınlardan, epigrafiden, Bursa plânlarından bahsetmekte, sonra alfabe sırasıyla İndeksi, anonim

yayınları, kolektif yayınları, transkripsiyonları ele almaktadır. Bundan sonra şu bölümleri görüyoruz; Tarih ve Topografya, Anıt-binaların envanteri, Saray, Ulu Cami, Orhan'ın vakıfları, I. Murad Hüdavendigâr'ın Çekirge'deki vakıfları, Yıldırım Bayezid camii ve yakınındaki binalar, I. Mehmet Çelebi'nin vakıfları, II. Murad vakıfları ve yakınlarındaki binalar, Türlü camiler. Medreseler, Tekkeler, Türbeler, Hanlar ve Çarşılar, Köprüler, Çeşmeler, Evler, Sonuç. Birinci cilt 143 resimle süslenmiştir

Plânlara ayrılmış olan II. cilt, dosya şeklindedir. Siyah-beyaz plâんların sayısı, (bıs (tekerrür)ler ve a markalı bir plânla birlikte) tam 100'dür. Renkli plânları 10'dur. Bursa şerefine dikilmiş bir anıt olan bu mükemmel eser, büyük boyda olup, hem metni, hem resimleri ve krokileri büyük bir dikkat ve itina ile hazırlanmıştır.

G. S. GHURYE, *Family and Kin in Indo - European Culture* (University of Bombay Publications. Sociology Series, No 4. -) Geoffrey Cumberlege, Oxford University Press 1955.

Bombay Üniversitesi yayınlarının Sosyoloji serisinde çıkmış olup, kültür sosyolojisi üzerine olan bu eser, Hind Aryen kültüründe, Yunan kültüründe, Lâtin kültüründe akrabalıkları incelemektedir. Bu incelemelerin sonunda yazar *General* başlığı altında, vardığı genel sonuçları bildirmektedir. Bundan sonra, türlü kavim ve kültür çevrelerinde türlü akrabalık münasebetlerine verilen adların, çok tafsilâtlı ve ilgi çekici bir tablosu bulunmaktadır. Bunun arkasından, zengin bir bibliyografya (her bahis sonunda da ayrıca birer bibliyografya vardır), İndeks ve Bombay Üniversitesi Sosyoloji bölümünün yayınlarının listesi gelmektedir.

G. E. VON GRUNEBaum, *İslam, Essays in the Nature and Growth of a Cultural tradition*. Routledge and Kegan Paul Ltd. London. Second Edition, 1961.

Bu kitap, yazarın türlü dergilerde, bu arada Fuad Köprülü armağanında, çıkmış olan yazılarını bir arada toplamaktadır. Yazıların başlıkları şunlardır: Giriş: İslâm uygarlığının profil'i. İslâm'da kültür bilincinin (şuurunun) başlaması. Arab kültürü. Kur'an. İslâm'ın, edebiyatında görüldüğü şekilde, ruhu. İslâm dünya görüşü ve islâm bilimi. İslâm'da idare (hükümet). İslâm şehrinin yapısı. İslâm ile Hellenizm. Firdevsi'nin tarih anlayışı. Bugünkü İslâm'da kendini tefsir denemeleri. İslâm'da batılılaşma ve kültür intikali teorisi.

Kitabın sonundaki zeyl'de 27 not vardır. Bunu, İndeks takip etmektedir.

THEA ELISABETH HAEVERNICK, *Die Glasarmringe und Ringperlen der Mittel-und Spätlatenezeit auf dem europäischen Festland*. Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts zu Frankfurt a.M.-Rudolf Habelt Verlag Bonn 1960. (mit einem Beitrag von PAULA HAHN-WEINHEIMER).

Keltlerden kalma cam bilezikler ile cam gerdanlık tanelerini ve bunların Avrupa'da Latèn devrindeki durumunu inceliyen bu kitap, bir girişten sonra, bu cam bileziklerle tanelerin tekniği üzerinde durmakta, ondan sonra beher şekil ve yapının gruplandırılmasına geçmekte, sonra da zaman ve kültür bakımından bu nesnelere gruplandırmaktadır. Eser, aslında bunların tahlilî ve kritik bir kataloğudur. Bu arada (sa. 221) Ankara'da bulunmuş olup, E. Chantre, Mission en Cap-padoce (1893, 94, 98)'da bahsi geçen bir parça da zikredilmektedir. Kitabın sonunda, bir buluntu yerleri İndeksi, 135 tane de levha bulunmaktadır. Levha 1 - 17 parçalara, Levha 18-35 buluntu yerlerini gösteren haritalara ayrılmıştır.

CHARLES and BARBARA JELAVICH, *Russia in the East 1876-1880* (The Russian- Turkish War and the Kuldja Crisis as seen through the Letters of A.G. Jomini to N.K. Giers). Doğu Avrupa Tarihi üzerine incelemeler, Cilt VI. Leiden E. J. Brill 1959.

Jomini ile Giers'in mektuplarına dayanılarak Rusya'nın Doğu politikasının önemli bir yönünü aydınlatmaya uğraşan bu kitabın 2 bölümü vardır. Birinci bölümde bahsi geçen mektupların Rusya ve Osmanlı devleti: 93 savaşı ve sonuçları üzerine olanları. İkinci bölümde ise Rusya ile Çin: Kulça meselesi üzerine olanları yayınlanmıştır. Zeyilde başka mektuplar da yayınlanmıştır. Mektuplar Fransızca, çıkarılanların Giriş'i İngilizcedir.

Kitabın içinde zamanın büyüklerinden biriki kişi ile mektuplaşanların resimleri ve İndeks vardır.

HENRY and RENÉE KAHANE - ANDREAS TIETZE, *The Lingua Franca in the Levant*. Turkish Nautical Terms of Italian and Greek Origin. University of Illinois Press. Urbana 1958.

İkinci başlığından da anlaşıldığı gibi, eserde Türkçede İtalyan ve Yunan (Rum) menşeli deniz terimleri ele alınmıştır. Her terimin eski harflerle yazılışı verildikten sonra, türlü kaynaklar bildirilmekte ve nerelerde kullanıldığı üzerinde uzun uzadıya durulmaktadır.

Kitabın Giriş'inde "Türkler ve deniz" başlıklı bir etüt vardır. Burada Türklerin denizle ilk temasları, sonra, Osmanlı İmparatorluğunun bu hususta Bizansın varisi olduğu, 1500 ile 1600 arasında Türk deniz imparatorluğu, daha sonraları Osmanlıların deniz kudretinin gerilemesi üzerinde durulmaktadır.

Asıl kitap, sa. 47'den 599'a kadardır. Burada, yukarıda denildiği gibi, kelimele-rin açıklaması verilmektedir. Zeyilde Kaynakları, başvuru eserleri, iki indeksi buluyoruz.-

BERNARD LEWIS, *The Emergence of Modern Turkey*, Oxford University Press, London-NewYork-Toronto 1961.

Bu kitabın konusu, Yeni Türkiye'nin eskisinin içinden nasıl çıktığı, nasıl fıskır-dığıdır. Kitabın başında Türk uygarlığının kaynakları ve özü üzerinde giriş mahi-

yetinde bir incelemeden sonra, kitap iki ana bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde başlıca olaylar kronolojik sırada anlatılmaktadır. Bu, sadece, Türkiye'nin hikâye şeklinde anlatılmış bir tarihi değil, Türkiye'nin geçirmiş olduğu türlü değişmelerin ekspozesidir. İkinci bölümde ise, değişmenin dört cephesi tafsilâtlı olarak ele alınmaktadır: Millet ve cemaatte değişme, devlet ve hükümette değişme, din ve kültürde değişme ve, son olarak, münevverlerde değişme. Sonuç: Türk devrimi. Eserin sonuna seçilmiş bir bibliyografya, indeks, haritalar konmuştur. - Eserde 8 planş vardır.

L.A. MAYER, *Islamic Woodcarvers and their works*. Albert Kundig Jönev 1958.

Bu eserde, İslâm'da marangoz, doğramacı, heykeltci gibi ağaç ve tahta üzerinde çalışan usta ve işçilerin adları görülmektedir. İlk uzunca bir Giriş'te, Ağaç işçisinin tanımı verilmekte, sonra ağaçların özellikleri, mimar ve marangozlar, imzalar (işaretler) üzerine incelemeler yapılmaktadır. Ondan sonra, her sanatçının hangi eseri ile tanınmış olduğu ve hangi eserlerde zikredildiği kaydedilmektedir. Sonra bu ustalar münasebetiyle adları geçen hattatların listesi, anıt ve koleksiyonların listesi, ayrıca çok geniş bir bibliyografya, ve papier couché üzerine basılmış 12 Levha gelmektedir.

GEORGE T. SCANLON, (Editor and Translator) *A Muslim Manual of War (Tafrîj al Kurûb fi- Tadbir al Hurûb)*. The American University at Cairo Press 1961. Eserin Arabca aslını yazar: UMAR IBN İBRAHİM AL-WAS[AL - ANSARI].

Bu kitap, Arabca bir Harb el-kitabının İngilizceye tercümesi ile birlikte yayındır. Eserin ancak iki nüshası vardır. Biri, İstanbul'da Fatih Kütüphanesinde, öbürü Amerika'da Princeton Üniversitesi Yahudah koleksiyonundadır. Eserin meydana gelmesinde her iki nüsha kullanılmıştır. İkinci nüsha sayesinde ki müellifin adını öğreniyoruz. Birinci nüshadan da öğreniyoruz ki yazar, bu kitabını Memlûk Sultanı Farac bin Berkuk'un saltanatında (801-810 H./1399-1411) yazmıştır.

Editör ve tercümcenin Giriş'i, İslâm'da harb işlerine değgin literatür üzerinde durmaktadır. Bu hususta esaslı Arabca el-yazmalarını bildirmektedir. Eser, Doğuda Haçlı Seferleri sırasında harb hakkında ne gibi görüşlerin hâkim olduğunu bir kere daha göstermektedir. Arabca metin, kitabın sonuna konmuş, bir de Arabca harb terimlerinin lûgatçesi katılmıştır.

KAJ BIRKET - SMITH (translated from the Danish by: ROY DUFFEL), *Primitive Man and his Ways*. Pattern of Life in some native societies. Odhams Limited, London 1960.

Danimarka'da *Fjoerne Folk* başlığıyla 1957 de çıkmış olan bu eserin İngilizce tercümesi 1960'da yayımlanmıştır. Eser, ilkel toplumların hayat esaslarını incelemektedir. Başlıca bölümleri şunlardır: Önsöz, Çevre ve kültür, Avusturalya yerlileri, Ova Hintlileri, Laponlar, Tuareg'ler, Powhatan ile Pamlıko, Maori'ler,

İntibak ve kültür gelişmesi. Eser, kısa olmakla birlikte, toplumbilimci (sosyolog) için faydalıdır. Kitabı asıl ilgi çekici kılan, içindeki, metin-içi yahut dışı 47 resimdir.

TARIK ZAFER TUNAYA, *Hurriyetim İlâni, İkinci Meşrutiyetin siyasi hayatına bakışlar*. (Müşahedeler ve Tezler. Siyaset ilmi serisi I.) Baha Matbaası - İstanbul 1959

Yazar, eserinin başında, kitabın amacını şöyle anlatır: Eski harfleri okuyamayan. Osmanlıca'yı anlamayan bugünkü nesle memleketimizdeki ideolojik hareketlerin gelişmesini anlatmak; bu hareketleri, zaman unsuru içinde mukayese ve değerlendirmeye imkânını vermek; çok bol; fakat çok dağınık vesikaları aramaktan, şehir dolaşmaktan bir toplumun gençliğini kurtarmak.

Denilebilir ki, yazar bu amacına ulaşmıştır. Çünkü meydana gelmiş olan küçük kitapta, son tarihimizin en önemli hareketlerinden biri olan 1908'de Hürriyetin ilâni ile İkinci Meşrutiyet çağı, sade bir dille ve açık fakat ciddi bir şekilde aydınlatılmıştır. Kitabın sonunda İkinci Meşrutiyet çağının en önemli olaylarını gösteren ve 1908'den 1922'ye kadar giden, gence de yaşlıya da çok faydalı bir kronoloji ile, zengin bir bibliyografya vardır.

ŞEREFETTİN TURAN, *Kanunî'nin oğlu Şehzade Beyazîd vak'ası*. Ankara Üniversitesi D.T.C. Fakültesi yayınları No 80. Türk Tarih Kurumu basımevi Ankara 1961.

Yazarın D.T.C. Fakültesinde verdiği habilitasyon tezi olan bu tarih eserinde şu meseleler ele alınmaktadır: İlk, meselenin mahiyeti ile eldeki kaynakların eleştirilmesinden sonra, Bayezid'in isyanını hazırlayan âmiller, Bayezid'in Selim'e ve babasına karşı cephe alışı, İç-savaşa doğru (Bayezid'in hazırlığı ile Selim'in telâşi ve Kanunî'nin müdahalesi), Konya savaşı, Bayezid'in İran'a ilticası ve öldürülmesi, Hâdisenin doğruluğu, iç karışıklıklar, Bayezid vak'asının sebep olduğu idarî değişiklikler.

Kitabın sonuna konan Ek'lerde hepsi birden 15 sayıda olan belgeler (Mektuplar, arızeler, mersiyeler v.b.) buluyoruz. Kitap bibliyografya ve iki İndeks ile sona ermektedir.

SEMAHAT TURAN, BEHİRE ABACIOĞLU (hazırhyanlar), Tiyatro Bibliyografyası. Ankara Üniversitesi D.T.C. Fakültesi Tiyatro Enstitüsü yayınları No 1. Türk Tarih Kurumu Bakımevi Ankara 1961.

1928 ile 1959 yılları arasındaki zamanı kapsayan bu tiyatro bibliyografyası şu eserleri içine almaktadır: Tiyatro sanatı ile ilgili eserler (Genel eserler, Karagöz ve Ortaoyunu üzerine eserler, Tiyatro yazarları bibliyografyası). Oyunlar (Türkçe oyunlar; türlü dillerden çevrilmiş oyunlar; yazarı bilinmeyen oyunlar v.b.). Opera librettoları ve Opera üzerine Kitaplar. Dizinler (Yazar adları, eser adları, Eserlerin orijinal adları).

CARL M. WHITE (Editör), *Amerikan Kütüphanecilik tecrübeleri*. Kütüphanelerin Mazisi, Tipleri ve Kütüphanecilikte bugünkü davranış.-Ankara Üniversitesi, D.T.C. Fakültesi yayınları: 134, Kütüphanecilik Enstitüsü yayını: 3. Ankara, Güven matbaası 1961.

Kütüphanecilik ve özellikle Amerikan kütüphaneciliği üzerine yazılmış yazıların bir dergisi olan bu kitapta şu yazılar vardır: CARL M. WHITE, Önsöz ve Amerikan Kütüphaneciliğinin tarihi ve sosyal yapısı. CARL M. WHITE, Meslekten yetmiş Kütüphaneci. İKBAL ARGON, Dewey Onlu tasnifi. ABDÜLKADİR SALGIR, The Library of Congress. BERİN U. YURDADOĞ, Üniversite Kütüphaneleri. İLHAN KUM, Halk Kütüphaneleri. SOLMAZ İZDEMİR, Okul ve Çocuk Kütüphaneleri. WERNER B. ELLINGER, Hukuk Kütüphaneleri.

CARL M. WHITE (Editör), *Modern Kütüphaneciliğin Esasları*.

Birleşik Amerika Devletleri, İngiltere, Batı Almanya ve Danimarka'da kütüphanecilik nazariye ve tatbikatının özeti. Ankara Üniversitesi, D. T. C. Fakültesi Yayınları: 133. Kütüphanecilik Enstitüsü yayını: 2. Ankara, Güven matbaası 1961.

Türlü konferansçının kütüphanecilik üstüne söylediklerini derlemiş olan bu küçük kitapta aşağıdaki yazılar vardır: C.M. WHITE, Önsöz. CARL M. WHITE, Mukayeseli kütüphaneciliğe giriş. SUUT KEMAL YETKİN, Zamanımızda Kitap ve Kütüphaneler. LUCILE MORSCH, Amerika'da Halk kütüphaneleri. LUCILE MORSCH, Amerika Birleşik Devletlerindeki İlim ve Araştırma Kütüphaneleri. BEDRETTİN TUNCEL (Millî Eğitim Bakanı), Zamanımızda Kitap ve Kütüphaneler, (İkinci Konferansçının takdimi). LIONEL Mc COLVIN, İngiliz Halk kütüphaneleri. LIONEL Mc COLVIN, İngiliz Kütüphane sistemi. HÂMİT DERE-Lİ, Zamanımızda Kitap ve Kütüphaneler, (Üçüncü Konferansçının takdimi). RUDOLF JUCHHOFF, Almanya'da Üniversite ve Araştırma Kütüphanelerinin yaşayan gelenekleri. RUDOLF JUCHHOFF, Alman Kütüphane sisteminin şimdi ve gelecek gelişmesindeki davranışı. ETHELYN MARKLEY, Zamanımızda Kitap ve Kütüphaneler: Seri konferansların sonu. ELISE MUNCH - PETERSON, Kopenhag Halk kütüphaneleri teftiş dairesinde Kütüphaneci.

